

Barn og sorg

BEREDSKAPSPLAN

*Eg ser at du er redd,
men eg kan ikke gå alle skritta for deg.
Du må gå de sjøl,
men eg vil gå de med deg.*

*Eg ser du har det vondt,
men eg kan ikke grina alle tårene for deg.
Du må grina de sjøl,
men eg vil grina med deg.*

*Eg ser du vil gje opp,
men eg kan ikke leva livet for deg.
Du må leva det sjøl,
men eg vil leva med deg.*

*Eg ser at du er redd,
men eg kan ikke gå i døden for deg.
Du må smaka han sjøl,
men eg gjer død til liv for deg.*

Bjørn Eidsvåg

VEVELSTAD SENTRALSKOLE
2007

FORORD

Sorgarbeid kan aldri bli en profesjon. Både barn og voksne er ulike som individer, og sorgreaksjonene kan ikke beskrives etter bestemte reaksjonsmønstre. Dette dokumentet er derfor ikke en oppskrift for hensiktsmessig atferd ved krisesituasjoner.

Vi vet at det når som helst kan oppstå en krisesituasjon ved vår skole, og derfor er det nyttig å ha klare avtaler om hvem som gjør hva når krisen inntreffer. Skolens generelle planer gir få holdepunkter for hvordan vi på organisasjonsplanet da skal forholde oss.

Vi håper samtidig at dette dokumentet kan være til støtte og hjelpe den dagen en slik situasjon oppstår.

Vi benytter samtidig anledningen til å minne om det viktigste i møtet med sorgrammede: Å møte den sørgende med en deltagende holdning og menneskelighet, gi støtte der det trengs og være tilgjengelig der det er behov.

Bakerst i denne beredskapsplanen finnes forslag til utfyllende lesning om emnet. Denne litteraturen finnes på rektors kontor.

Aud Ansnes
Åse Fauske Kopreitan
Ketil Venås
Eirik Arnes

Innhold

Forord	3
Ansvarsfordeling	4
Dødsfall elev	5
Dødsfall personale	7
Dødsfall blant en elevs nærmeste	8
Ulykker ved skolen	9
Dødsbudskap	10

VIKTIGE TELEFONNUMRE:

ETAT	NØD-TELEFON	VANLIG TLF. NR.	KOMMUNENS INTERNE NR.
LENSMANN/POLITI	112	750 23100	223
PRESTEKONTORET		750 37324	
PPT		750 37355	
HELSESØSTER			216
LEGE		750 37100	
BRANN	110		
AMBULANSE	113		

ANSVARSFORDELING

A) REKTOR

- øverste ansvarlig for beredskapen i alle krisesituasjoner
- innkaller og leder støttegruppen
- representerer skolen utad, f. eks i forhold til media

B) STØTTEGRUPPEN

- rektor
- stedfortreder for rektor
- rådgiver
- kontaktlærer

Kommentar: Den kommunale støttegruppen reduseres/suppleres i forhold til krisens art og hvem som er rammet. Medlemmer av støttegruppa som rammes personlig (f. eks. nære venner og familie) må kunne fratre støttegruppa etter eget ønske.

C) RESSURSPERSONER/INSTITUSJONER

En rekke personer og institusjoner utenfor skolen er naturlige samarbeidspartnere i en krisesituasjon. I enkelte tilfeller kan det være naturlig at disse personene går direkte inn i støttegruppa , i andre tilfeller kan de brukes som rådgivere.

Disse personene/institusjonene er:

- ppt
- skolefritidsordningen
- presten
- lensmannen
- helsesøster
- kommunelege
- skolekontoret
- sosialkontoret

DØDSFALL ELEV

1) UMIDDELBART ETTER DØDSFALLET

- a) Rektor, inspektør kontaktlærer og rådgiver varsles omgående
- b) Rektor sørger for å få bekreftet meldingen
- c) Støttegruppa samles på rektors kontor
  1. All informasjon formidles til gruppen
  2. Gruppen fordeler oppgavene mellom seg
  3. Eventuelle ressurspersoner tilkalles
  4. Totalvurdering m.h.t. undervisning, økonomi, omdisponeringer osv. foretas
- d) Rektor informerer sentralbord og gir instruks om hvordan forespørsler utenfra skal besvares.
- e) Rektor gir all ekstern informasjon.
- f) Rektor samler alt personell til informasjon på personalrommet. Bruk sjekkliste for å sikre at alle som er berørt får nødvendig informasjon. Rektor gir klassestyrerne instruksjon om informasjon til alle klasser.
- g) Rektor/stedfortreder og kontaktlærer samler elevene på klasserommet:
  1. Gi åpen og konkret informasjon om dødsfallet
  2. La elevene snakke om det de tenker og føler
  3. Gi trøst der det er naturlig, husk at nærhet er viktigere enn trøst
  4. Ta fram positive og gode minner om den døde
  5. Legg forholdene til rette slik at elevene kan være samlet på skolen
  6. Klassestyrer orienterer fraværende elever
- h) Kontaktlærerne informerer de øvrige klassene om dødsfallet
- i) Rektor gir beskjed om flaggheising

2) DE PÅFØLGENDE DAGER

- a) Kontakt med pårørende. Rektor eller klassestyrer kontakter pårørende og avtaler praktiske ting i forbindelse med begravelsen. Besøk hos pårørende av kontaktlærer, lærere, elever hvis ønskelig.
- b) Minnestund i aulaen for alle som ønsker det. Støttegruppen er ansvarlig for arrangementet.
- c) Samtale i klassen v/kontaktlærer.

3) BEGRAVELSES DAGEN

- a) Flaggheising
- b) Hvis hele klassen skal delta, går alle tidlig for å sitte samlet. Hvis klasser fra småskoletrinnet skal gå samlet, må det skje i samarbeid med foreldre/foresatte.
- c) Alle elever og ansatte har anledning til å delta i begravelsen.
- d) Klassen bør samles sammen med kontaktlærer etter begravelsen.

4) ETTERARBEID

- a) Kolleger som ikke er sterkt involvert, bør vise omsorg for en lærer som står midt i et omsorgsarbeid. Støttegruppa bør være sentral i dette arbeidet.
- b) Vær spesielt oppmerksom på at elevene kan ha meget forskjellige sorgreaksjoner. Vær spesielt oppmerksom på skyldfølelse og avvikende atferd.
- c) Samtaler i klassen, der man setter navn på tanker og følelser. Disse bør gjentas med visse mellomrom en tid etter dødsfallet.
- d) Det kan ha stor betydning at
  - elevens pult blir stående tom en tid
  - bilde av eleven henger i klasserommet
  - krans legges på graven ved spesielle anledninger

Kommentar: Tiltak som nevnt ovenfor bør diskuteres i klassen, og skje i forståelse med pårørende.

- e) Ressurspersoner utenfor skolen kan være viktig i etterarbeidet.
- f) Overfor de pårørende:
  1. Tilby dem å se elevens arbeidsplass.
  2. Lever tilbake bøker/effekter.
  3. Blomster ved skoleslutt, evt. til jul, hvis det tragiske skjer i høsthalvåret.
- g) Vær spesielt observant på elever i andre klasser med sterke relasjoner til avdøde.

DØDSFALL PERSONALE

1) UMIDDELBART ETTER DØDSFALL

- a) Punktene a - f under *dødsfall elev* følges
- b) Klassene orienteres
  1. Hvis kontaktlærer er død, bør en lærer de kjenner informere og bli hos klassen utover dagen
  2. Snakk åpent og konkret om dødsfallet
  3. La elevene snakke om det de tenker og føler

2) DE PÅFØLGENDE DAGER

- a) Minnestund i aulaen. Alle som ønsker det deltar. Støttegruppa er ansvarlig for arrangementet, i nært samarbeid med de pårørende.
- b) Kort personalmøte drøfter konkrete oppgaver i forbindelse med dødsfallet, blant annet kontakt med pårørende.

3) BEGRAVELSES DAGEN

- a) Flaggheising
- b) Alle elever og ansatte kan delta i begravelsen

4) ETTERARBEID

- a) Viktig med støtte og hjelp i kollegafellesskapet. Støttegruppa er sentral i dette arbeidet.
- b) Vær oppmerksom på ulike sorgreaksjoner. Vær spesielt oppmerksom på skyldfølelse.
- c) Dersom en lærer er død, kan det være naturlig med samtale i klassen. Her kan det settes navn på tanker og følelser i forbindelse med dødsfallet.
- d) Ressurspersoner utenfor skolen kan være viktige i dette arbeidet.

DØDSFALL BLANT EN ELEVS NÆRMESTE

1) TIDEN ETTER DØDSFALLET

- a) Når en elev mister en nær pårørende bør kontaktlærer informere klassen om dette.
- b) Avtal med eleven og elevens foresatte(eventuelt nær familie med foresatte død) om hvordan dødsfallet skal tas nærmere opp i klassen.
- c) Kontaktlærer bør i samråd med klassen vurdere tiltak/kondolanse fra klassen i form av besøk, blomster, brev, o.l.
- d) Klassen må gis anledning til å delta i begravelsen.

2) TIDEN ETTER BEGRAVELSEN

- a) Klassestyrer følger opp eleven.
- b) Vær oppmerksom på ulike sorgreaksjoner!
- c) Behov for fast voksenkontakt vurderes.
- d) Eventuelle ressurspersoner utenfor skolen kan være viktige i etterarbeidet.

ULYKKER VED SKOLEN

1) STRAKSTILTAK PÅ ULYKKESSTEDET

- a) Den som kommer først til stedet, sørger for at
  1. førstehjelp blir iverksatt
  2. lege blir tilkalt. Ring 113.
  3. rektor blir varslet.
  4. elevene holdes mest mulig unna ulykkestedet.
- b) rektor sørger for varsling
  1. av foreldre/foresatte.
  2. av Arbeidstilsynet ved arbeidsulykker.
- c) rektor tilkaller politiet
  1. ved trafikkulykker.
  2. ved alvorlige personskader.
  3. ved ulykker hvor strafferettlig ansvar kan bli gjort gjeldende.
  4. ved tvil ring uansett.
- d) rektor innkaller om nødvendig støttegruppa for å
  1. registrere vitner.
  2. ta seg av vitner til ulykken som trenger omsorg.

2) INFORMASJON

- a) Rektor informerer ansatte og elever
- b) Rektor gir ansatte instruks om hvordan besvare henvendelser. Kun rektor gir ekstern informasjon
- c) Samle elevene som har vært vitne til ulykken, ikke spre dem. Gå til klasserommet og snakk om ulykken
- d) Stopp ryktemakeri blant elevene ved å gi alle konkret informasjon om ulykken
- e) Elever i sjokk må få særbehandling

DØDSBUDSKAP

At skolen formidler et dødsbudskap til elever bør bare skje i helt spesielle tilfeller. Det bør vurderes særdeles nøyne om pårørende eller andre som står eleven nær, bør kontaktes først. Jo yngre eleven er, desto sterkere må det også vurderes hvilke ressurspersoner utenom skolen som kan være til hjelp.

Rektor har det overordnede ansvaret for at disse vurderingene blir gjort.

- a) La den som formidler dødsbudskapet være en som eleven stoler på eller har tillit til, fortrinnsvis kontaktlærer.
- b) Hvis melding om dødsfall (eller ulykke) kommer til sentralbordet med beskjed om å hente/varsle pårørende elev, må dette skje via rektor eller kontaktlærer.
- c) Før budskapet gis, må det sjekkes at informasjonen er riktig. Sørg også for å få tilstrekkelig informasjon til å besvare spørsmål om når, hvor og hvordan dødsfallet skjedde.
- d) Læreren bør velge en egnet, rolig og uforstyrret plass.
- e) Budskapet bør gis åpent og direkte, men med noe tid til mental forberedelse.
- f) Budskapet bør ikke utsettes til skoledagens slutt.
- g) Etter at budskapet er gitt, må det gis tid til å sitte ned med eleven, og tid til å la reaksjoner som måtte komme få utløp.
- h) Fraser som : "Det skal nok gå bra", "Tiden leger alle sår", osv. bør unngås.
- i) La ikke eleven være alene. Gi trøst som faller naturlig. Fysisk kontakt kan ha en beroligende effekt, men respekter hvis eleven ikke ønsker slik kontakt.
- j) Læreren bør følge eleven heim eller til nærmeste familie. Eventuelt kan det avtales at noen fra familien henter eleven.
- k) I samråd med eleven bør de andre elevene, eventuelt bare de elevene som eleven utpeker, informeres om det som har skjedd raskest mulig.

